

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De vanitate et miseria humane vite. liber d[omi]ni
Joha[n]nis tritemij abbatis spanhemen[sis] ordinis diui
patris benedicti**

Trithemius, Johannes

Moguntina, 1495

Q[uo]d multa et varia nos a sancto proposito retrabant et a penitentie
fructu impedia[n]t. Cap[itulum] v.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb00040426-7

15.

mus defigere: curemus saltem illos frequenter eleuare: ut quotiens visum mentis p aliquā necessitatē corporeis a celestiu speculatione reflectimus: totiens ad eoz contem plationē resurgamus. Nemo em̄ repente fit summus: sed certis gradibus ad sublimia pfectionis ascenditur. **Pr**ima vero spūalis vite difficultas incipientibus obijatur: que a proficientibus paulatim superatur: a pfectis om̄ino repellitur. Nemo autē proficere vnq̄ potuit: qui non prius ordine debito incepit. Et multi quidē emendationem prauē cōuersationis incipiūt: q̄ tamen ad pfectū nō attingūt: qm̄ peccata que hodie vident deplangere: cras deuonō verentur ppetrare. Sed debile penitendi ppositū: qd̄ totiens p nouū infringitur peccatū. Vult surgere piger et non vult: et sepe dum velle suū differre nō metuit: et tempus et posse pariter amittit. Sicut se in lectulo prauē cōsuetudinis: quā infringere dum negligit: sibi metip̄i quandā peccādi necessitatē facit. Om̄is em̄ qui facit peccatum: seruus peccati efficitur. Eniūero qui p gratiā del stare si voluisset ante casum poterat: surgere post ruinam iam facile non p̄mittitur. Consuetudo nāq̄ peccati lapsū deprimit: quē surgere sine speciali dei gratia non p̄mittit. Quot hodie inueniuntur peccatores auari, adulteri, fornicatores, inimīdī, et his similes: qui praua et diuturna consuetudine captiui iugū diaboli proponūt euadere: et tamen de seruitute tyrannica se nequeūt liberare. Dū em̄ consuetudini male non resistitur: quedā necessitas generatur. **Op**ortet autē emendationis vite ppositū cū magna fortitudine assumere: qm̄ si patientia cōtinua defuerit: voluntas hoīs cito vacillabit. Unusquisq̄ ergo in suo statu p̄ficere cupiens, mentē induat veluti petra durissimā: nō ut consilijs sanioribz recalcitret: sed malis suggestionibz fortissimo animo resistat. Securitas em̄ periculo proxima est.

Quā multa et varia nos a san

cto proposito retrabant et a penitentie fructu impediāt.

Cap. v.

B iij

*ordo in gra-
Eubus tribus
paritatem*

*Proximitate
Frigida*

*Consuetudo
Prava*

*Seruitus
Diaboli*

*Consuetudo
Prava*

*Consuetudo
Prava*

*Voluntas
quies
et in se
ip̄sa*

*Quod
fuit summo*

Diabolus

15

Enīq̄ quantos laqueos. quātas foueas. quā
taq̄ impedimenta penitentibus diabolus son
leat obijcere: nemo est q̄ ad plenū sufficiat con
gitare. Vile artibus agit et dolis: ut eū quē
psperit penitentie remedia querere: a pposito valeat ren
nocare. Et quidē pro varietate status. sexus. etatis. et cō
dicōnis hominū. diuersis nocendi modis vitur: et qd̄ p
se non potest efficere: p homines malos varijs adinuen
tionibus nititur adimplere. Sepe autē penitentē vsq̄ ad
mortē psequitur: et quē peccatorem in malis viuere tran
quillū patitur: cōuersum infinitis tribulacōnibus obrues
re conatur. Jam cōtra virū sancti ppositi vxorem impro
bam concitat: tam amicos et cognatos ad iracundiā in
flāmat: ut eū quē penitentē imitari debuerāt: velut delin
quentem et insanū psequi et blasphemare non ptimeant. Si
vero nec isto modo pficere se posse psperit: ad grauio
ra se cōuertit. Caros quōdam viros. dilectosq̄ socios et
amicos cōuertit in odium: ut q̄ peccanti olim delectabiliter
adheserāt: procul a penitente recedant. Vanus deinde
crudelitatis sue hostis penitentie in substantiā mittit tem
poralem: domozū viri penitentis procurat incendiā: ho
nores aufert. diuicias varijs modis diripit: animos con
tra eum iudiciū incendit: lites instruit. occasiones querit
Jam potestas terrena innocentē opprimit: res tempora
les quasi malefactoris in fiscū trahit: quietū viuere non
cōcedit. Inter hec animus viri elongantis se a mūdo ves
bementer plerūq̄ concutit: se desolatū a deo suspicatur:
et nisi fortitudinē patientiāq̄ contra omnia que aduersari
possunt induerit: mor a sancto pposito emendatiois vite
cadit. Qui fortiter in his om̄ibus penitentie pugil ama
torq̄ pugnauerit: certamen grauius ut plurimū accedit.
Enīvero cū diabolus in ablacōne temporalium rerum se
victū cōsiderat: vim suā in carnem penitentis laxat. Van
rias deo pmittente calamitates homini applicat: ut eum
a bono pposito p impatiētiā auertat. Jam vxor infidelis
latenter intronitit adulterū: iam probra et maledicta in

Exempli gratia
adungant. 1.

2.

3.

4.

5.

17
virū profert: nūc rem perire domesticā p̄ illius incuriam
clamitat: nūc delirum et fatuū appellat. Quid inquit
totā diem ocio inerti consumis? Quid tā diu facis in ec-
clesia? Quid tibi et monachis? Quousq; tuā sustinebo
ypocrisim? Quid in camera murmurās? Si monachū
viuere volueras: cur monasteriū nō intrasti? Deu mibi
tantū malū cur accidit? Virū procuratorē rerū mearū te
habere sperauerā: et tu nō solū domesticā curā negligis:
sed et miserā me cōtemnis. Hinc cōtra penitēte insurgūt
discordie: hinc odia semine oriūtur: hic calamitatis in-
terne summa cōtextur. Nemo credit nisi expertus: quan-
ta inter disparis p̄positi coniugatos reperitur miseria.
Semp̄ em̄ qui secundū spiritū viuere desiderat: intimos
suos aduersarios portat. Quasi om̄is quoq; tribulatio ex-
trinseca defuerit: nec sic diabolus quiescit: sed ad bella in-
teriora se cōuertit. Multa et varia penitēti suggerit: diffi-
cultatem p̄seuerantie p̄ponit: fragilitatē humane cōditio-
nis subtiliter ostendit. Consequēter interna cogitatio di-
cit. Quousq; hūc penitentie rigore portabo? Si sic iuue-
nis dicet. Cur antetempus insane te crucias? Num reg-
num dei p̄ afflictionē carnis plus q̄ ceteri obtinebis?
Iuuenis es: nō diu sufferre poteris istū penitentie labo-
rem. Quin potius letare iuuenis in adolescentia tua: et
cū ad senectutē p̄uenieris: tūc penitētie remedia subibis.
Senibus vero dicit. Quare teipm̄ perimis: senex inuete-
rate dierū? Cur etati nō parcis senectutis: et quare infir-
mū corpusculū indiscrete macerando interficis? Non exi-
git deus rapinā in olocaustū. Sed age discretius: ratio-
nabile sit obsequiū tuū: ne tibi reputetur in peccatum.
Deus misericors est: bonā voluntatē tuā pro penitentie
opere acceptabit. Multa deniq; in hūc modū penitenti
homini diabolus suggerit: multa caro similia opponit:
mūdus quoq; multa que sanctū p̄positū infringere debeāt
ostendit. Sed fortis et sapiens om̄ia ista despicit: om̄es
suggestiones diaboli cōtemnit: omnes colligacōnes mū-
di p̄seuerantia dirumpit. Nunq̄ penitentibus in carne

d. p. 17
o. & c.

Bella mior
na ipm̄

iuuenis

Senibus

Sapientia

caro

mūdus

et vix omni p[er]...

Tanta hom...

fratru[m]...

Quin[que] in iu[ven]t[ur]a...

miseri cordia...

viria...

lang[ue] infirm[us]...

Defunt certamina: nūq[ue] fugientib[us] mūdu[m] defunt impedi
 mēta: qm̄ qui ab vno non tangitur: ab alio grauius pul
 satur. Unusquisq[ue] crucē suam in semetip[s]o sentit et bau
 lac: vnusquisq[ue] pondus tentationū suar[um] portat: quoniā
 q̄dū in hoc mūdo viuitur: liber esse a tentationibus ne
 mo p[er]mittitur. Et in his om̄ib[us] patientia necessaria est:
 sine qua possidere animā suā nemo potest. **Nec intendas**
 suggestionibus inimici o homo: non acquiescas fraudu
 lentis sermonibus carnis: si venire desideras ad gaudia
 ludis. **Dum iuuenis es et fortis**, penitentie remedia non
 negligas: quoniā si fieri senex valeas penitus ignoras.
 2. **Mors senibus in aperto imminet**: iuuenib[us] in insidijs
 latet. Senex nanq[ue] viuere in mundo diu non potest: et
 iuuenis cito mori potest. Qd̄ si senex es: nequaquā pen
 itentiam abhorreas. **Curre** quantūcumq[ue] poteris: quo
 niam diu esse in hac vita nō valebis. Quāto plures eta
 tis annos in mūdo te vixisse intelligis: tanto maioribus
 inuolutū culpis criminū recognoscas. **Cur igitur peniten**
 tiā agere dissimulas: qui te iam prope moriturū nō igno
 ras? **Diu ad penitentiā misericordia dei te pertulit**: diu
 emendationē tuā summus arbiter expectauit: tempus ad
 satisfaciendū pro peccatis copiosum indulsit. **Tu autem**
 secundū duriciam tuā et cor impenitens, longanimitatē
 patientie dei despicias: reseruatum te ut peniteas non re
 cognoscis: delicta iuuentutis tue non dimittis. **Tempo**
 re iuuentutis sine fructu spiritualis operis vixisti: semel
 inuisceratū vicium continuasti: et penitentiam quā agere
 iuuenis debueras: nec senior factus incipere laboras.
Vicia adolescentie tue non deseris: auariciam, detractio
 nem, temerariū de proximo iudiciū non ptimescis: et
 dū agere mala nō metuis sine penitētia ad inferos descē
 dis. **Ecce mors amputatrix penitentie iam p[er]perat**: ecce
 vice tue finis a p[ro]pinquat: et adhuc agere penitentiam
 dissimulas: donec et vitam et tempus pariter amittas.
Quare o senex penitentiā de die in diem differre nō mes
 tuis: qui de crastino non p[re]sumis. **Super mortis foueam**

Handwritten marginal notes on the right edge.

quotidie ambulas: et contritione assumere pro peccatis
tardas: Jam sero ingenucis: sed dolenda non deseris.
Dicis enim senio grauatus et vicijs. Heu me miserum: cur
dies iuuentutis mee tam inutiliter expendi: Ad quod enim
dationis vite semitas distuli: Quare iuuenis et fortis san-
cte conuersationis habitum non indui: Putabam infelix
apertius penitentie senium: et quod mihi in iuuentute videbatur
difficile: in senio facile sperabam esse futurum. Sed decen-
pit me insipientia mea: et turpiter deceptus sum. Jam per
experientiam didici: quod senectus non recipit mores sed habet.
Quicquid iuuenis animus semel imbiberit: usque in sepul-
chrum senex retinebit. Agere penitentiam iam senex volo sed
nequeo: quia pressus sub mala consuetudine ingemisco.
Quicquid boni propter morem incipio non valeo proficere: quon-
iam graue est in veteri mente noua cogitare. Virtutum ope-
ratio que mihi in iuuentute (si voluissim) satis videbatur
facilis: iam seni apparet impossibilis. Te mihi: quoniam
in me verificatum est illud viri sapientis: adolescens iuxta
via sua. etiam cum senuerit non recedet ab ea. Senectus enim
multis incommodis inuoluitur: a quibus nisi per mortem non
liberatur. Igitur o iuuenes quibus etas est apta proferendi
labores: discite virtutibus et sanctis operibus insistere:
assuescite carnis desideria superare: quoniam quod studium enim
dationis vite iuuenis negligit: senex abhorrebit. Quales
ergo senex inueniri desiderat: talis adolescens uiuat. Qui
enim in iuuentute sua bonis moribus inuigilat: usque ad se-
nium facile bonus perseuerat. Quicquid enim in adolescentia
seu iuuentute apprehendit: fortius tenetur. Sed in quan-
cumque etate ad penitentiam se homo conuulerit: in omnibus
patientia necessaria erit. Multas enim tentationes et ad-
uersitates experietur ambulans in lege domini: quas prius
nesciuit cum pergeret in semita mundi. Accedens itaque ad ser-
uitutem dei homo cuiuscumque status vel conditionis fuerit:
multas tentationes necessario sustinebit: contra quas in
timore domini cum patientia pugnabit. Enimvero regnum dei
uim patitur: et violenti rapiunt illud. Qui temptationibus

Insipientia

Et turbidus per-
turbati ual-
mala 30.

Proverb. 22.

Quare iuuenis
et fortis san-
cte conuersationis
habitum non indui:
Putabam infelix
apertius penitentie
senium: et quod mihi
in iuuentute videbatur
difficile: in senio
facile sperabam esse
futurum.

In bono qui
in malum peruenit.

lyba

Prudentia
Dni etate
magna.

timor.

Matth. 11.

25.

70

Tentationibus meis
me passus

Gal. 33

rom. 8

carnis vim inferre negligit: non victor sed victus abibit: et regno dei aptus non erit. Sed qd multis ago sermonibus: Non est homo iustus in terra: qui a tentacionibus sit alienus. Dicit em scriptura. Multe tribulaciones iustoru: et de omnibus his liberabit eos dñs. Et alia scriptura. Quonia per multas tribulaciones oportet nos intrare in regnu dei. Sed q equanimiter ferende sunt a nobis omnes aduersitates p̄sentis vite: sanctus ap̄tus indicat dicens. Nō sunt cōdigne passiones hui⁹ t̄pis: ad sup̄uenturā gloriā que reuelabitur in nobis. Om̄e em qd in terra sustinere possumus breuissimi t̄pis est: merces vero n̄ris passionibus et patientie debita in eternū manet. Si qd igit aduersi nobis obuenerit: si qd tentacionis mūdane prauitatis accesserit: memores sp̄ future retribucionis amplectamur patientiā: scientes hec om̄ia diu nō esse mansura.

**De multiplici humane cōditio
nis miseria**

#

Cap. vi.

Job. 13

Humane cōditionis multiplici
ces nouimus esse miseras: ut si vita p̄sens esset eterna: nō immerito a sapientibus videret cōtēnenda. Dunc sanctus Job ait. Homo natus de muliere breui viuens t̄pe: replet multis miserijs: et nunq̄ in eodē statu p̄manet. Eniūero tota vita hoīs sup̄ terrā miseria est: cui viuere labor: mori periculū. Quousq̄ igit miseriā tuā hō diliges: quousq̄ exiliū tuū in hoc mūdo amabis? Ecce quot malis. quot miserijs. quot tribulacionibus temūdus p̄sequit: et adhuc separi ab ei⁹ amore nō cōsentis? Quotidie ad interitū te p̄trahit: et fugere a labente dissimulas? Hō peregrinus est sup̄ terrā: omni hora aliqd de viā trāseūtis corripit: et ad finē itineris quocūq̄ v̄get. Sicut mercenarij dies hoīs: singulis momentis tendit ad vesperā: vbi p̄ suo labore accipiet mercedem. Qui bene fortiterq̄ in vinea dñi laborauerit: premiū laboris eternū recipiet. Quid igit tardam⁹? Quid tota die ociosi in foro iacem⁹? Eamus ad vineā dñi: laboremus

H. 6

Matth. 22